

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ และ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ จำแนกตามชั้นปี และสาขาวิชา

การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ ตามลักษณะพฤติกรรม (Behavior Style) ผู้เรียน ของ Grasha and Riechmann (1975, อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2551 : 17) โดยได้จำแนกรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน 6 แบบ ได้แก่ แบบแข่งขัน (Competitive) แบบร่วมมือ (Collaborative) แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) แบบมีส่วนร่วม (Participant) แบบพึ่งพา (Dependent) และแบบอิสระ (Independent)

ประชากรในการศึกษาได้แก่ นักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต ปีการศึกษา 2551 ถึง 2554 ประกอบด้วย สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว การจัดการ และระบบสารสนเทศ จำนวน 1,237 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) จากตารางสำเร็จรูป ของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 ราย (หมายเหตุ สาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และระบบสารสนเทศ มีจำนวนประชากรต่ำกว่า 100 สํารวจตามจำนวนประชากร) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้เก็บตัวอย่างจริง จำนวน 393 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตาม สาขาวิชา และชั้นปี และการเลือกตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling)

5.1 สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา

จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.60 เพศชาย ร้อยละ 39.40 จำแนกตามสาขาวิชา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาใน สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว ร้อยละ 31.30 การจัดการ ร้อยละ 23.90 การตลาดและระบบสารสนเทศ ร้อยละ 17.30 และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ร้อยละ 10.20 ตามลำดับ จำแนกตามชั้นปี พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 33.80 รองลงมาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 30.80 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 20.90 และ ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 14.50 ตามลำดับ จำแนกตามสาขาวิชา กับ ชั้นปี พบว่า สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ส่วนใหญ่ศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 40.00 รองลงมาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 30.00 สาขาวิชาการตลาด ศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 32.40 รองลงมา ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 29.40 สาขาวิชาการจัดการ ส่วนใหญ่ ศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 30.90 รองลงมา ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 29.80 สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ ศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 เท่ากัน ร้อยละ 26.00 และ สาขาวิชาระบบสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ศึกษาในชั้นปีที่ 1 และ 2 เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.00

ส่วนที่ 2 ค่าเฉลี่ยภาพรวม จำแนกตามรูปแบบการเรียนรู้ 6 แบบ ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น รูปแบบการเรียนรู้ แบบพึ่งพา (Dependent) มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.84 และแบบร่วมมือ (Collaborative) มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.55 โดยมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก

ภาพรวมรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participant) ค่าเฉลี่ย 3.40 แบบอิสระ (Independent) ค่าเฉลี่ย 3.38 แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) ค่าเฉลี่ย 3.07 และแบบแข่งขัน (Competitive) ค่าเฉลี่ย 2.99 ตามลำดับ โดยทั้ง 4 รูปแบบการเรียนรู้ ดังกล่าวมีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

พิจารณาจำแนกตาม สาขาวิชา 5 สาขาของคณะบริหารธุรกิจ และ รูปแบบ-
การเรียนรู้ 6 แบบ ที่อยู่ในช่วงค่าเฉลี่ยตั้งแต่ในระดับเห็นด้วยมาก พบว่า

นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา
ค่าเฉลี่ย 3.98 รองลงมามีค่าเฉลี่ย รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.63
โดยมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก

นักศึกษาสาขาวิชาการตลาด มีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา ค่าเฉลี่ย 3.87
รองลงมามีค่าเฉลี่ย รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.62 โดยมีความคิดเห็น
ในระดับเห็นด้วยมาก

นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการ มีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา ค่าเฉลี่ย 3.94
รองลงมามีค่าเฉลี่ย รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.56 โดยมีความคิดเห็น
ในระดับเห็นด้วยมาก

นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการ โรงแรมและการท่องเที่ยว มีรูปแบบการเรียนรู้
แบบฟังพา ค่าเฉลี่ย 3.79 รองลงมามีค่าเฉลี่ย รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.53
โดยมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก

นักศึกษาสาขาวิชาการระบบสารสนเทศ มีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา ค่าเฉลี่ย
3.63 โดยมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก

พิจารณาจำแนกตาม ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 และ รูปแบบการเรียนรู้ 6 แบบที่อยู่ในช่วง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ในระดับเห็นด้วยมาก พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ
มีรูปแบบการเรียนรู้ แบบฟังพา ค่าเฉลี่ย 3.86 รองลงมามีค่าเฉลี่ย รูปแบบการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.59 โดยมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะบริหารธุรกิจ มีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา ค่าเฉลี่ย
3.76 รองลงมามีค่าเฉลี่ย รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.51 โดยมีความคิดเห็น
ในระดับเห็นด้วยมาก

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะบริหารธุรกิจ มีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา ค่าเฉลี่ย
3.89 รองลงมามีค่าเฉลี่ย รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.59 โดยมีความคิดเห็น
ในระดับเห็นด้วยมาก

นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา ค่าเฉลี่ย 3.83 โดยมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างรูปแบบการเรียนรู้กับนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจตามระดับชั้นปีและสาขาวิชา กับรูปแบบการเรียนรู้ 6 แบบ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ 6 แบบ กับ ชั้นปีต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วย Scheffe' พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันกับชั้นปีต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันแตกต่างกับชั้นปีที่ 4 ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้แบบอื่นๆ ได้แก่รูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา และแบบมีส่วนร่วมกับชั้นปีต่างๆ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ 6 แบบ ระหว่างสาขาวิชาต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วย Scheffe' พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพากับสาขาวิชาต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ สาขาวิชาระบบสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา แตกต่างกับสาขาวิชาการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ การจัดการ และการตลาด ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้แบบอื่นๆ ได้แก่รูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง แบบร่วมมือ แบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วม กับสาขาวิชาต่างๆ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย-พายัพ พบว่า ในด้านภาพรวมนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มีระดับความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก ในรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา (Dependent) สูงกว่า แบบร่วมมือ (Collaborative) ในขณะที่ ผลการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของ รุ่งฟ้า กิติญาณุตม์ (2549) ที่พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือสูงกว่าแบบพึ่งพา

รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา ตามแนวคิดของ Grasha and Riechman จะมีลักษณะการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนขาดความมั่นใจในตนเองจึงพยายามยึดผู้อื่นเป็นแหล่งพึ่งพิง หรือ ให้ผู้อื่นเป็นแนวทางในการเรียนรู้ โดยพยายามเลียนแบบหรือปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่น (ทิสานา เขมมณี 2551 : 18-19) ผู้เรียนแบบพึ่งพา เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น หรือ ความอยากรู้ อยากเห็นทางวิชาการน้อย และจะเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่กำหนดให้เท่านั้น โดยผู้เรียนจะยึดถือบุคคลที่สามารถพึ่งพาได้ ได้แก่ ผู้สอน หรือ เพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นแหล่งความรู้ เนื่องจากเป็นแหล่งที่จะสนับสนุนและช่วยเหลือได้ เช่น โดยการให้ผู้สอนบอกว่าต้องการให้ผู้เรียนทำอะไร หรือ ทำตามคำแนะนำของผู้สอน หรือ ให้เพื่อนในชั้นเรียนเป็นผู้นำกลุ่มในการทำงานและตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ การเรียนการสอนรูปแบบนี้จะมีลักษณะของ ครูหรือผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered)

นอกจากนี้ ควรพิจารณาสาเหตุที่นักศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา (Dependent) สูง อาจเนื่องมาจาก บริบทของสังคมไทย เรื่องการอบรมเลี้ยงดู มักจะให้เด็กต้องพึ่งพาผู้อื่นสูง บิดามารดาไม่ค่อยให้อิสระในการตัดสินใจ ทำให้เด็กต้องคอยรับคำสั่งจากบิดามารดา การเรียนการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ครูใช้รูปแบบการสอนแบบใดระหว่าง ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered) กับ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) ซึ่งรูปแบบการสอนของครูอาจส่งผลต่อรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนแบบพึ่งพา โดยจัดกลุ่มแบบเพื่อนให้คำแนะนำ (Peer Group) โดยพิจารณาผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถให้ความรู้และคำแนะนำได้ กับผู้เรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาให้ทำงานร่วมกัน โดยผู้สอนคอยให้คำแนะนำในลำดับต่อไป

สำหรับรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะมีลักษณะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น มีความสุขในการเรียนรู้ หากได้ปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถเรียนรู้ได้ดี หากได้ทำกิจกรรมต่างๆ กับกลุ่ม (ทิสนา เขมมณี 2551 : 17) ผู้เรียนพยายามที่จะให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน และเห็นว่าห้องเรียนเป็นสถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งเป็นแหล่งสำหรับการเรียนรู้ โดยให้ความร่วมมือกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน แนวทางในการจัดการเรียนการสอน สำหรับผู้เรียนแบบร่วมมือ สอนโดยใช้หลักการและรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning) หรือ จัดรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ได้ปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน

2. ผลการเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับชั้นปีต่างๆ 4 ชั้นปี พบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันกับชั้นปีต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันมากกว่าชั้นปีที่ 4 อาจเกิดจากปัจจัยตามบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงจากการศึกษาในระดับเตรียมอุดมศึกษาเป็นอุดมศึกษา ทำให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ ความคาดหวัง ความตั้งใจในการเริ่มต้นเพื่อให้มีระดับผลการเรียนที่ดี นอกจากนี้อาจเกิดจากแรงกระตุ้นของผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ และกระตุ้นให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 พยายามทำคะแนนและเกรดให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีตั้งแต่เริ่มต้น

3. ผลการเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับสาขาวิชาต่างๆ 5 สาขา พบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพากับสาขาวิชาต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ได้แก่ สาขาวิชาระบบสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยรูปแบบการ

เรียนรู้แบบฟังพาด น้อยกว่า สาขาวิชา การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การจัดการ และการตลาด อาจเกิดจากธรรมชาติของรายวิชาที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมและซอฟต์แวร์ทางคอมพิวเตอร์พื้นฐานที่นักศึกษามีพื้นฐานมาก่อนและยังเป็นนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 และ 2

สำหรับ นักศึกษาสาขาบริหารทรัพยากรมนุษย์ การจัดการ และการตลาด มีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพาดมากกว่านั้น อาจมีสาเหตุจากรายวิชาที่ศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่นักศึกษาต้องทำการวิเคราะห์กรณีศึกษาทางธุรกิจ การทำแผนธุรกิจ โดยนักศึกษายังไม่มีประสบการณ์ทางธุรกิจ จึงต้องฟังพาดผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางธุรกิจเป็นผู้ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยและการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนา

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ นอกจากการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว การทราบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ตามลักษณะพฤติกรรม (Behavior Style) ผู้เรียน Grasha and Riechmann โดยได้จำแนกรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน 6 แบบ เพื่อค้นหารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา

การได้ทราบถึงรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาหรือผู้เรียน เพื่อที่ผู้สอนทราบลักษณะความแตกต่างของผู้เรียนในสาขาวิชาและชั้นปีต่างๆ เพื่อที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นได้ ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะการประยุกต์ใช้ผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาด้านภาพรวมนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ในรูปแบบการเรียนรู้ แบบฟังพาด (ค่าเฉลี่ย 3.84) และ แบบร่วมมือ (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยทางด้านผู้สอนควรใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนแบบฟังพาด ผู้สอนอาจจะต้องใช้รูปแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered) ก่อนเหมือนมีครูเป็นพี่เลี้ยงที่คอยชี้แนะ เนื่องจากผู้เรียนต้องการคำแนะนำทางด้านเนื้อหาสาระทางวิชาการ และให้ผู้สอนกำหนดแนวทาง (Guideline) การทำโครงการและกิจกรรมในชั้น

เรียน นอกจากนี้ผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนจัดกลุ่มแบบเพื่อนให้คำแนะนำ (Peer Group) โดยพิจารณาผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถให้ความรู้และคำแนะนำได้ กับผู้เรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา ให้ทำงานร่วมกัน โดยผู้สอนจะให้คำชี้แนะหากผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือในลำดับต่อไป

อย่างไรก็ตาม นอกจากผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาแล้ว นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ยังมีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งผู้เรียนพยายามที่จะให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน และเห็นว่าห้องเรียนเป็นสถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งเป็นแหล่งสำหรับการเรียนรู้ โดยให้ความร่วมมือกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ดังนั้นผู้สอนอาจจะใช้แนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยได้ปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ทั้งแบบพึ่งพาและแบบร่วมมือ ดังกล่าว ผู้สอนสามารถใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกันได้ โดยผู้สอนให้คำแนะนำ จัดกลุ่มย่อยแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มนำเสนอความคิดแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student – Centered) ผู้สอนให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ

ดังนั้น ผู้สอนควรพิจารณาใช้แบบการสอนโดยยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher – Centered) อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ เนื่องจากการสอนแบบดังกล่าว อาจจะทำให้ให้นักศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพามากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของบัณฑิต เมื่อจบการศึกษาออกไปใช้ชีวิตในสังคมและชีวิตการทำงาน ก็จะมีลักษณะพึ่งพาผู้อื่น ขาดความคิดริเริ่ม ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าตัดสินใจ ควรสนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมกันเสนอความคิดเห็น อภิปรายร่วมกัน และนำเสนอ โดยมีผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน และให้ข้อเสนอแนะ

2. ผู้สอนควรเลือกกิจกรรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ซึ่งอาจทำการสำรวจกิจกรรมการเรียน ที่ผู้เรียนสนใจ เพื่อให้การเรียนการสอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน และควรเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษา เพื่อช่วยให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน และทำให้นักศึกษากล้าแสดงความคิดเห็นในขณะที่เรียน (อัจฉรา สังข์สุวรรณ, 2550) ซึ่งนักศึกษา ของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ มีความเห็นว่าคณาจารย์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษา ให้

คำปรึกษาในด้านวิชาการและกิจกรรม จากทฤษฎีการเรียนรู้ของ Rogers ที่กล่าวว่ามนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสภาพที่ผ่อนคลายและปลอดภัยเป็นอิสระ ซึ่งจะช่วยให้เอื้อต่อการเรียนรู้และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวก (พรณี ช. เจนจิต, 2545) ดังนั้นผู้สอนควรหากิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อปรับพฤติกรรม และลักษณะของผู้เรียนแบบพึ่งพาให้เป็นแบบร่วมมือ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. คณะอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการทำงานกลุ่ม อภิปราย ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เพื่อเป็นการปรับพื้นฐานการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาดังแต่เริ่มต้น และทำต่อเนื่องจนถึงชั้นปีที่ 4

4. จัดให้มีการสอนเสริม หรือ ทบทวนเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ ในช่วงระยะเวลา ก่อนการสอบ โดยให้รุ่นพี่หรือเพื่อนที่มีความรู้ความสามารถ โดยมีอาจารย์ที่สอนในแต่ละรายวิชาในคณะบริหารธุรกิจ ให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพามีความเข้าใจในเนื้อหา สาระของแต่ละรายวิชาในคณะบริหารธุรกิจ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวน่าจะช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจในการเรียนและการสอบได้

5. รูปแบบการสอนนักศึกษาในชั้นปีที่ 4 ซึ่งกำลังจะสำเร็จการศึกษา นอกจากจะมี การประเมินผลการเรียนในชั้นเรียนแล้ว ควรส่งเสริมให้นักศึกษาทำกิจกรรมประกอบหลักสูตร โดยแข่งขันเพื่อพัฒนาตนเองในระดับสาขา คณะ และภายนอกมหาวิทยาลัย เช่น โครงการประกวดแผนทางธุรกิจ การหาแหล่งทุนวิจัยทั้งภายในและภายนอก สำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ควรเน้นการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน สร้างวินัยในการเรียนสำหรับผู้เรียน ชั้นปีที่ 3 เน้นการสอนร่วมกับการทำกิจกรรมในระดับสาขา โดยกิจกรรมนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับวิชาการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชั้นปีที่ 4

6. สำหรับแบบการสอนในแต่ละสาขาวิชาในคณะบริหารธุรกิจ ที่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยเสนอว่าทุกสาขาวิชา ต้องดำเนินการเรียนการสอนทางวิชาการควบคู่กับการปฏิบัติ เนื่องจากองค์ความรู้ทางบริหารธุรกิจจะต้องนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานจริง ซึ่งบางสถานการณ์ไม่มีในตำรา ดังนั้น ควรส่งเสริมให้แต่ละสาขา จัดตั้งบริษัทจำลองของแต่ละสาขา และนำเอาองค์ความรู้ที่เรียนมามาปรับใช้ในการดำเนินงานของบริษัท

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง รายวิชาบรรยายและรายวิชาปฏิบัติ กับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสอนของคณาจารย์กับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ
3. ควรศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา ในคณะอื่นๆ ของมหาวิทยาลัยพายัพ
4. ควรศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพเปรียบเทียบกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่น ที่ศึกษาในคณะเดียวกัน